

ארבעה ימים של אינשה קדישמן בגליל

לדעות את קדישמן בגליל. מחווה
מקיפה לאומן, שנועדה לפרוש מעט
ממכלול יצירתו הבלתי נדלה של מי
שמזוהה עם כבשים ועקדות, עם
פיסול מופשט ופיגורטיבי. נכון
לעכשיו בארבע גלריות: לוחמי
הגיטאות, ראש הנקרה, מצובה וכברי

קרני עם עד

כשהתחילים רועמים שותקות המוות? לא אצלנו דווקא בגליל המערבי הפרוע, שעתיים לאחר נפילת הקטיושות, נפתחו בארבע גלריות גליליות תערוכות, מעבודותיו של המאיסטר הגדול (תרתי משמע) חתן פרס ישראל תשנ"ה - מנשה קדישמן. המחווה המקיפה הזו נועדה לפרוש מעט ממכלול יצירתו הבלתי נדלה של

מי שמוזוהה כבר שנים עם כבשים ועקדות, מיתוסים ושבירתם, פיסול מופשט ופיגורטיבי. הסיור הוויוואלי פותח בקיבוץ לוחמי הגיטאות ובדפי טלפון שעברו מטאמורפוזה צבעונית, אי שם בסוף שנות ה-70. קדישמן עבר על דפי הטלפון, על המספרים והשמות האנונימיים בניו יורק, תל אביב, ברלין. מחק, סימן, הקיף, עיטר ספרות ואותיות. בצורה מוכנית וגולמנית במתכוון, יצר הצייר הישראלי זהות חדשה, טעונה, לרף טלפון מקרי שנתלש מספר טלפונים אקראיים. הדפים ה'גרמניים' לא מוצגים כאן, בקיבוץ שהוקם על ידי לוחמי הגיטאות ופליטי מחנות הריכוז. גם לאמנות יש סף סיבולת מסוים.

עכשיו פונים לכיוון צפון מערב, לקיבוץ ראש הנקרה. כחלל אינטימי שממוקם תחת לחדר האוכל, 'רועות' כבשים עגומות, מחייכות, מלוטפות, חבוטות. כמו באחו מוצגים הכבשים הקטנים, בלא סדר מופתי, וכל העובר מוזמן ללטף או לגדף. על הקירות כבשים נוספות, צבועות בשלל צבעים, כשרק ראש אחד - צהור כשלג ותכול עיניים - מחזיר אותנו למציאות הפועה. כמה יופי ותמימות במציאות מרה של שכול וכאב ביום שישי, 31.3 סמוך לגבול הלבנון.

עכשיו עולים על כביש הצפון בדרך לקיבוץ מצובה. הגלריה הגדולה בבניין הלבנים האדומות מכילה את קדישמן במיטבו - זה

חסינות מגופי תעשייה שונים וממשרדי ממשלה. רקל פנתה לרבקה סיני מראש הנקרה, לנועה מלמד מלוחמי הגיטאות, לאנוכי ממצובה - וכבר החלו המגעים עם הצייר והפסל התל אביבי שנענה מיד (לא בלי חשש, כהרגלו) להזמנה המחמיאה. לא אלאה אתכם בתהפוכות וקורות התערוכה שזכתה לשם העל: 'לדעות את קדישמן בגליל', ורק אציין שהקונספט עבר תהפוכות רבות בטרם גובש למה שהוא כעת. גם בתל אביב בעת ההעמסה נערכה סלקציה הכרחית שהותירה אותנו עם פריטים אלה ואחרים והשאירה בסטודיו העמוס פריטים רבים אחרים. לא מעט חיוכים ודמעות נשפכו בגין אלה. התמונות שמצורפות להלן נטולות קדישמן המה. אם מחמת עייפות ואם מחמת המצב הבטחוני

פסלי ברזל בגלריה של כברי

הגזול, העדיף האמן המזוקן להישאר ספון בביתו בתל אביב. תרועות הפתיחה והכריזה הקוראת לרדת למקלטים נשמעו במקומות. רוחו היתה כאן לבטח. חברי קיבוצים ועוד כמה אמיצים מערים הסמוכות באו לראות כצעתו, ויצאו כשכל תאוותם בידם. טל ברני, עוזרו הנאמן של קדישמן זה עשר שנים, פקד עין על התליה וההצגה ואף הגיע בגופו לארבעת החללים.

הראיון האלמנטרי עם קדישמן, שאמור היה להופיע כאן, יוחלף בכמה ציטוטים שנאמרו לפני ארבע חצי שנים, עם פתיחת תערוכה מקיפה משלו במוזיאון ישראל. מנשקה, חולם ולוחם, אמר לעמנואל בר קדמא דברים שמבארים גם היום את מושיא אמנותו הייחודיים: "כמו הנערים במלחמת לבנון, כמו אמא שלי. כמו החבר שלי ישראל ארגמן ששם קץ לחייו. כמו אברהם אופק שמת כואב

שמתפיט על ראשי כבשים בצבעים עזים, מתקדר במיתוסים של קורבנות ומזבחות, חותך כברזל חלוד גורות נשים הרות, וציפור טרף נוגסת בכטנו של הגיבור (פרומתיאוס המיתולוגי) ומנציח שוב את דמותה האלמותית של הרועה. על הרצפה מפוזרות אבנים צבועות - מנסות ומצליחות להעניק תחושה של מרחבי טבע, זרעה, שפת מים מחיים. הלב גואה על גדותיו נוכח המראות הקולות, מבקש לו מנוחה כאובייקטים מינוריים יותר כמידת ידו של אדם.

בגלריה של כברי מסתופפים פסלי ברזל קטנים שעונים כהר על אותם דימויים פאגאניים ומיתיים: אייל מקורנו, עקרה, לידה, חיים ומוות. הדפסים קטנים, צבעוניים, רצים על הקירות בחגיגות אציליות. מסלול קדישמן, נתיב של עבר עתיד הווה, רק החודש בטוח שלנו, של הגליל המערבי. כדאי לצאת לדרך כימי שישי שבת.

עכשיו יתהה הקורא, ובצדק, כיצד הודמנו לנו אירועים חופפים זמינות כה מפתיעה - אלה שאיחדו את התערוכות עם הפרס, את הפתיחות עם סגירות היישובים, את חזון העקרה עם מותו זטראני של בני יונסי ו'לו ובכן, פשרו של הגורל נעלם מבינתנו. כד לפני חודשים רבים הגתה דרורה דקל, אוצרת הגלריה בכברי 'מרצה לאמנות במכללת הגליל המערבי, את רעיון הג'סטו האמנותית. היא ביקשה ליצור איחוד גלריות לצורך אירוח זרויקטים כגון אלה, ואולי גם משום שרק כך ניתן לקבל מענקים

ומיוסר. ומה חשוב יותר, הנערים האלה - או הכאב הפרטי שלי. אומרים - אמנות פוליטית. אבל מה אעשה עם כאבי הפרטי שלי. ואולי כל הצד הפוליטי לא היה אלא בני, שהתגייס לצבא עם פרוץ המלחמה, ואמר לי שלא איכפת לו למות בשביל המדינה. להצטמרד מה? עשיתי או רישום. כתבתי: 'טוב למות בעד ארצנו', מחקתי וכתבתי עוד שורה: 'טוב לחיות בעד ארצנו'.

"אדם שעוקד את בנו, עוקד את עצמו. בכל דור יש אברהם ויש יצחק. ידעת שיש רחוב בתל אביב ששמו פחד יצחק? לא, אני לא צוחק". ועוד הוא מוסיף בעניין פסלי האמהות ההרות שהוא מרבה לפסלן: "הייתי רוצה לכתוב על אהבת אמהות לילדים. לצעוק על לידה. הייתי רוצה להיות אמא, הייתי רוצה להרגיש כמוכן האמהות".

"דגש" הוא אומר "דגש. אמנות מהבטן, אחרת זה אקדמי. התערוכה הזאת שלי היא חיבור בין רגש ובין אינטואיציה, שהיא החיבור בין הרגש ובין הצורה. הרגש הוא שעומד ביסוד היצירה, לא האינטלקט, לך תדע אם העקרה זה לבנון או מותה של אמא". ולסיום, שהוא גם מטאפורי: "בעקרה עברתי תהליכים כואבים מאוד. הייתי צריך למות בעצמי בשביל להיוולד מחדש. הרגשתי את התמורות האישיות כרחיטות רבה מאוד. כואב מאוד, שהאנרגיות האלה לא משפיעות על שום דבר".

קדישמן, איש קדיש, אמן שאת אמנותו אסור להחמיץ, בגלריות הגליל המערבי עד 28.4.

כבשים בשלל צבעים על הקירות